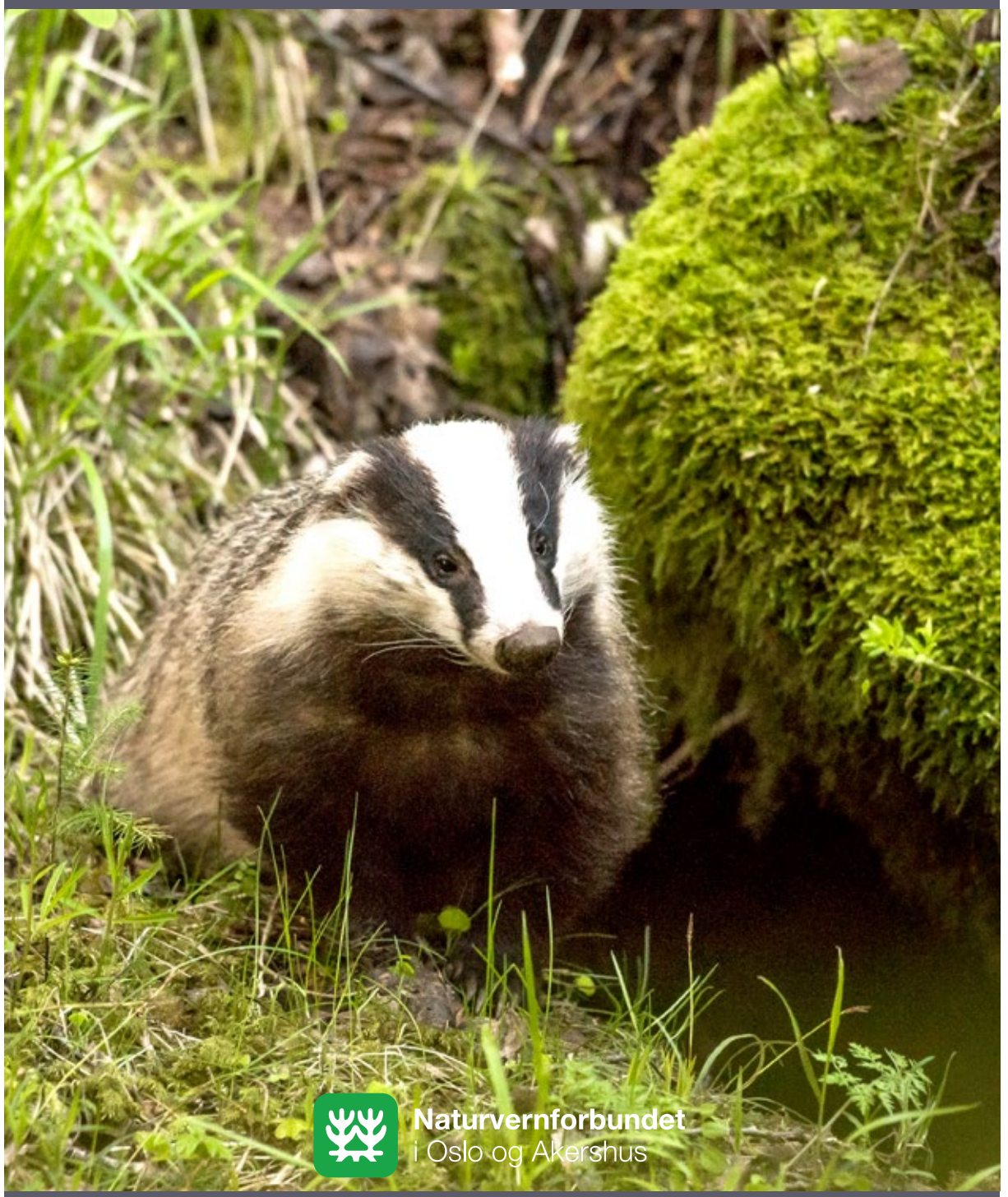

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2018 – SE BAKSIDEN

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 3 | 2017 | 36. ÅRGANG

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

AKTIVITETSKALENDER

MER INFORMASJON OG EVENTUELLE ENDRINGER FINNES PÅ WWW.NOA.NO

30.08 TUR TIL TROLLVANN

Oppmøte: Kl. 18.00-20.00
Bli med en siste sommerkveld til Trollvann. Vannet der Frank Fridde til Marta i Roy Jakobsens roman Seierherrene. Vi møtes på parkeringsplass ved innkjørselen til Grefsenkeliva kl. 18.00 og følger smale stier gjennom eventyrskogen frem til Trollvann, et skogparti som er truet av ønsket om å utvide og utbygge Grefsenkleiva.

09.-10.09 ARTSBESTEMMELSESKURS FOR MARKATRAVERE

Er du ofte i Marka? Går du utenfor grusveiene? Vi trenger hjelp av deg! NOA har startet et stort kurs for å registrere arter og få oversikt over hvilket arts mangfold vi risikerer å miste med dagens skogbruk. Bli med på kurs og lær å gjenkjenne ulike arter. Ta med den nye kunnskapen på tur og få enda mer naturopplevelse i hverdagen og bidra med et viktig naturvernarbeid. Kontakt: odasofie@noa.no eller erik@noa.no for mer informasjon.

10.09 SIDESPRANG I NORDMARKA

Oppmøte: Kl. 12.00-16.00
Bli med inn i eventyrskogen. Vi trenger frivillige til å lede turgåere inn på gjengrodde stier. Vil du hjelpe oss? Vi lover en høstoppelse utenom det vanlige! Ta kontakt med Aud Kvam: aud.kvam@hotmail.com

10.09 SIDESPRANG I LILLOMARKA

Oppmøte: 12.00 – 16.00
Bli med inn i eventyrskogen. Vi trenger frivillige til å lede turgåere inn på gjengrodde stier. Vil du hjelpe oss? Vi lover en høstoppelse utenom det vanlige! Ta kontakt med Aud Kvam: aud.kvam@hotmail.com

17.09 SIDESPRANG I ØSTMARKA

Oppmøte: 12.00 – 16.00

Bli med inn i eventyrskogen. Vi trenger frivillige til å lede turgåere inn på gjengrodde stier. Vil du hjelpe oss? Vi lover en høstoppelse utenom det vanlige! Ta kontakt med Aud Kvam: aud.kvam@hotmail.com

17.09 AKTIVITETSDAG PÅ FRØNSVOLLEN

Oppmøte: Kl. 11.00 – 15.00
Frønsvollutvalget inviterer til opplevelsesdag for store og små på Frønsvollen. Det vil være ulike aktiviteter knyttet til innhøsting og seterdrift.

24.10 STORT STYREMØTE

Oppmøte: Kl. 18.00 – 20.00
På dette møtet inviterer vi med styrerepresentanter for alle NOAs lokallag. Dette er en viktig møteplass for lokallagene.

25.10 FAMILIESØNDAGSTUR

Oppmøte: Kl. 11.00 – 15.00
Tradisjonen tro arrangerer NOA familiesøndagstur til Lutvann. Møt opp ved utgangen fra Trosterud t-banestasjon (ved KIWI) kl. 11.00. Det blir mulighet for fiske, bål, oppdagelsesferd for de største barna, eventyr og andre aktiviteter.

07.11 NATUROPPLEVELSE PÅ LITTERATURHUSET

Oppmøte: Kl. 18.00 – 20.00
Bli med på naturreise i bilder.

03.-04.12 og 09.-10.12 JULEMARKED PÅ FOLKEMUSEET

Oppmøte: Kl. 10.30 – 16.00
Spre naturglede og hjelp oss å verve medlemmer.

VIL DU VÆRE FRIVILLIG I NOA?

Bli en markaambassadør, eller hjelp oss å arrangere naturgledeaktiviteter for store og små. Kontakt maria@noa.no for mer informasjon.

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Maridalsveien 120
0461 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@noa.no, www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør:
Ingunn Lund-Vang, 918 17 453
lundvangingunn@gmail.com

Forsidebildet:
Grevling (Meles meles).
Rødlistekategori i Norge:
LC – Livskraftig. Grevlingen
er et rovdyr, og hører med
til mårdyrfamilien. I Norge
finnes grevlingen på hele
Østlandet og Sørlandet
nordover til Trøndelag og
såvidt opp i Nordland.
Foto: Roger Brendhagen

© Naturvernforbundet i
Oslo og Akershus 2016
All tekst i artiklene kan fritt
gjengis med referanse til
Naturvernforbundet i Oslo
og Akershus' kvartalskrift
Grevlingen, årgang,
nummer, artikkelforfatter
og artikkel. Fotografiene
skal kun kunne gjengis
etter innhentet tillatelse
av fotograf og Grevlingens
redaksjon.

ISSN 0803-6357

BLI MEDLEM
GI NATUREN EN STEMME

MEDLEMSKONTINGENT:

Hovedmedlem: 390,-
Familiemedlem: 450,-
Student: 200,-
Førsteårskontingent
for student: 50,-
Pensjonist: 200,-
Kontoret på Vøienvolden
er åpent mandag, tirsdag
og torsdag, kl. 10-14.

Grevlingen blir trykket på
100% resirkulert papir og
er miljøvennlig produsert
og derfor svanemerket.

Trykk: itGrafisk
Opplag: 5.400

LEDER

Naturen er selve livsgrunnlaget vårt. Naturen gir oss mat, vann og medisiner og rensar luft, vann og jord. Når drikkevann, luft og jord blir forurenset har det negative konsekvenser for helsen vår. Naturen gir oss også naturlig flomvern og rassikring. Menneskenes inngrep i naturen og klimaendringer fører til flom- og rasulykker. I følge en ny FN-rapport (European Perceptions of Climate Change) er det mange som frykter for fremtidige naturødeleggelser, forurensning og klimaendringer. Dette påvirker vår mentale helse og fører til stress og bekymringer. Helsen vår er enda en grunn til å ta vare på natur, klima og miljø. Naturen er bra for helsen vår også mentalt. I FN-rapporten står det også at naturens positive effekt på mennesker øker med kvaliteten på områdene. Jo rikere artsmangfold av planter og dyr, jo større er effekten.

De siste 4 årene har den sittende regjeringen gjort en rekke vedtak med til dels alvorlige konsekvenser for natur og dyreliv. Det kommende Stortingsvalget er viktig for oss alle. Vi har derfor skrevet om det kommende valget i denne utgaven av Grevlingen.

NOA har aksjonert igjen. Dammyrdalsveien er det første store veiprojektet i Marka etter at Markaloven ble vedtatt. Veiprojektet medfører meget store naturinngrep, og etter 4 års kamp for å stoppe veiprojektet gikk NOA til aksjon. Det kan du lese mer om i denne utgaven av Grevlingen.

Sykkel kan være et fint fremkommingsmiddel til å komme seg rundt i Osloomarka og bli kjent med denne på. Vi har i denne utgaven omtalt boka «Sykkelturer i Osloomarka». Sykkel er også et fint utgangspunkt for turer mellom hjem

og et bestemmelsessted, for eksempel et innfartspunkt i marka, hvor man tar føttene fatt videre innover i marka. NOA har et eget sykkelprosjekt for å spre sykkelglede og gjøre sykkel til førstevalget. Les mer på nettsiden vår under fanen «Sykle, så klart!», og bli med i Facebook-gruppa med samme navn (sykle så klart).

NOA har flere arrangementer i høst som frister til deltagelse. Som sidesprang i både Østmarka og Nordmarka og aktivitetsdag på Frønsvollan. Ta gjerne en titt i Grevlingens aktivitetskalender eller følg med på Noas nettside eller facebookside for kommende arrangementer i høst.

Ingunn Lund-Vang, redaktør

Ingunn Lund-Vang.

ARTIKLENE I DENNE UTGAVEN AV GREVLINGEN

- Valget avgjørende for norsk natur
- Den sittende regjeringens valglofter
- Frislipp av markaskogbruket
- Naturglede og økosorg:
Skal de følsomme redde verden?
- Marka må reddes nå
– og DU kan bli med!
- Dammyrdalsveien
- Dikt
- Jens Gram og Bredo Berntsen 80 år
- Stubbesittern
- Bokomtale

“Kampen for Natur-Norge er ikke bare naturromantikk. Det er realisme. Det gjelder folkets mentale og fysiske helse.”

Mikkjel Fønhus i Morgenbladet i 1961.

TELEFONEN VÅR ER BETJENT MANDAG, TIRSDAG OG TORSDAG FRA KL 10.00 TIL KL 14.00.

VALGET AVGJØRENDE FOR NORSK NATUR

Norsk natur er under et sterkt og økende press. Vår materialisme og ønsker om stadig velstandsøkning gjør at mange senker guarden mot alle angrepene på naturen som følger i kjølvannet av veksten. "Ta hele landet i bruk" sier Senterpartiet, og mener med det at vi ikke skal verne og ikke skal legge begrensninger på primærnæringene. "Redusere unødvendig byråkrati" sier Fremskrittspartiet, støttet av Høyre, og fjerner innarbeidete muligheter for medvirkning i naturforvaltning og miljøsaker, og dermed det som ofte er naturens siste skanse: de frivillige organisasjonenes kunnskap om naturen og om konsekvensene av inngrep. Og i skyggen av klimasaken, er det få partier som greier å se at truslene mot naturen bare vokser som følge av "det grønne skiftet". "Alle" skal prisverdig redde oss fra klimadøden, men ser ikke at mange av tiltakene som foreslås bidrar til en ytterligere omdreining på tommeskruen som er satt på naturen.

I 2008 utga Bredo Berntsen og Sigmund Hågvar boka "Norsk natur farvel" – en skremmende gjennomgang av statusen for ulike deler av norsk natur. Skremmende fordi utviklingen i gal retning går så utrolig raskt – særlig etter krigen. Boka viser med statistikk og kart hvor galt det er i ferd med å gå med økosystemene våre, og burde vært pensum på ungdomsskolen. Dessverre er det ingenting tyder på at våre politikere ser problemet – de ser fortsatt bare "utvikling" – synonymt med vekst.

Dette nummeret av Grevlingen er i hovedsak viet valget, og da ikke hva politikere sier de skal gjøre, men hva de

faktisk har gjort. Det sier utrolig mye mer om virkeligheten enn all verden vakre valgløfter. Fra min side skal jeg bare nevne et lite antall saker som ikke har vært gjenstand for debatt i Stortinget, men som Regjeringen har brukt sine fullmakter til å gjennomføre:

Verst er kanskje nedbyggingen av miljøforvaltningen. Fylkesmennenes miljøvernavdelinger er sterkt svekket, og de, og miljødirektoratet, er ikke lenger rene faginstanser, som gir politikerne nøkterne faglige innspill, men blir mer og mer et redskap for regjeringens politikk. Den gode tradisjonen for saklig politikkkutforming, med innspill fra alle interessenter, nøytrale, men faglig basert kunnskap fra miljøforvaltningen, før politikerne måtte ta ubehaget med avveining er svekket. Nå brukes miljøforvaltningen i større grad for å framskaffe argumenter for politikernes syn.

Medvirkning og mulighet for å redde natur og miljø gjennom klager på vedtak er en annen faktor som har vært av stor betydning. Men også her er det foregått store endringer. Det første regjeringen gjorde ved tiltredelse, var å flytte hele planavdelingen fra Miljøverndepartementet til Kommunaldepartementet, med et helt annet fokus på hva som skal prioriteres, og med tilsvarende lite fokus på natur og miljø. Og ikke nok med det: Fylkesmenn og direktoratet har fått klar beskjed om at det er kommunenes skjønn i disse sakene som skal gjelde. Da blir det ikke lett å stoppe hyttebygging, bygging av skogsbilveier, tap av inngrepsfri natur eller andre saker som primært dreier

seg om arealforvaltning.

Inngrepsfri natur, ja, det har også Regjeringen gjort noe med – og heller ikke det er positivt. Før var det ikke tillatt å bygge skogsbilveier som reduserte inngrepsfri natur (mer enn 1 km fra tekniske inngrep). Nå gis det både tillatelse og tilskudd for å ta de siste noenlunde urørte områdene "i bruk". Tilskuddene til skogsbilveibygging og drift i vanskelig terreng har også økt vesentlig.

Lokalt for NOAs arbeid i Marka er det også gjort en del ugagn. Til tross for at alle friluftslivsorganisasjonene gikk mot, tillater Regjeringen at el-syklene skal få innta Markas stier. Fra før hadde de åpnet slusene for terrengsykler, også i verneområder. Frislipp for fornøyelseskjøring med snøskuter og vannskuter er også med på syndelista. Sist, men kanskje mest alvorlig for NOAs virksomhet, er forslaget Regjeringen lirket

ut i ly av fellesferien – forslaget om å fjerne kravet til forhåndsgodkjenning av hogster i Marka – og derved NOAs rett til å klage på hogstvedtakene. Det er først når en tenker etter på all den naturen NOA har fått reddet gjennom dette arbeidet at en virkelig skjønner rekkevidde av forslaget. Men slaget er ennå ikke tapt, og også her blir valget avgjørende for videre utvikling.

Sett i stort har den sittende regjeringen ikke vært til stor glede for naturvernet, sett bort fra de store bevilningene til skogvernet som bl.a. Venstre har presset fram, og som vel i prinsippet støttes av alle utenom SP og FrP.

Og det er kanskje det som er konklusjonen: Det er de små partiene som ofte er avgjørende for naturen, gjennom maktbalansen. Så lenge de store ikke har flertall alene, men er avhengig av småpartier på vippen, kan disse stille krav for å gi sin støtte. Men også

Slikt kan unngås, dersom Markaorganisasjonene beholder klageretten og har tilstrekkelig kapasitet til å følge opp hogstmeldingene.
Foto: NOA.

DEN SITTEDE REGJERINGENS VALGLØFTER

En ting er hva politikerne og partiene lover før valget, en annen ting er hva de gjør når de sitter med makta. Først skal vi se litt på den sittende regjeringens løfter i Sundvoldenerklæringen - plattformen som regjeringen fremforhandlet etter valget i 2013. Mange av løftene lovet ikke godt for norsk natur og klima.

LØFTE

Regjeringen lovet å legge til rette for å øke avvirkingen av skog. Avvirking går på både hogst og kjøring.

Regjeringen har økt bevilgningene til skogsveier. Tømmerhogsten til industrielle formål har steget med om lag 2 millioner kubikkmeter i perioden.

Kilde: <https://www.landbruksdirektoratet.no/no/statistikk/skogbruk/tommeravvirking>

KOMMENTAR:

Dette truer verneverdig skog: Gammel naturskog unntas ikke fra hogst, og det bygges vei i INON-områder og i ulendt terreng.

LØFTE

Regjeringen ville styrke arbeidet med frivillig vern av skog.

I følge regjeringen har de i sin periode bevilget 1489 millioner kroner til skogvern, noe som er dobbelt så mye som den forrige regjering. Til sammen er 230 skogområder vernet i perioden.

KOMMENTAR:

Det er bra, men skyldes press fra Venstre og Krf. Uten deres påvirkning hadde beløpet vært langt lavere. Vi mangler fremdeles en årlig skogvern-

liard, som må til for å oppfylle Stortingets mål om 10 % skogvern.

LØFTE

Regjeringen lovet at de ville åpne for at mineralnæringen kan benytte sjødeponi, men stille strenge krav og sikre miljøovervåkning.

Klima- og miljødirektoratet har godkjent sjødeponi i Førdefjorden. Beslutningen ble klaget inn til ESA. Klagen ble avvist i januar 2017. Mineralnæringen kan derfor benytte seg av sjødeponi.

KOMMENTAR:

Både lokalbefolkningen og miljøorganisasjoner har protestert kraftig. De fleste andre land har sluttet med sjødeponi.

LØFTE

Regjeringen vil utarbeide en stortingsmelding for å styrke friluftslivet.

Det er utarbeidet en stortingsmelding om friluftsliv.

KOMMENTAR:

Det er 15 år siden forrige stortingsmelding om fri-

luftsliv. Godt faktagrunnlag, men lite konkrete og forpliktende tiltak. Det er viktig at regjeringen er tydelig på skillet mellom motorisert og ikke motorisert aktivitet. Natur- og friluftslivsorganisasjonene har kjempet hardt mot regjeringens liberalisering av motorisert ferdsel i utmark. Skal regjeringen oppnå målene i meldingen kreves det kraftig omprioritering av midlene som eksiterer. I tillegg må Klima- og miljødepartementet (KLD) på sitt budsjett prioritere aktivitet og friluftsliv høyere enn i dag. Skjer ikke det, mister stortingsmeldingen mye av sin troverdighet. (Kommentar av Norsk Friluftsliv).

LØFTE

Regjeringen ønsker å legge til rette for å bevare landets sterke tradisjoner for jakt, fiske og friluftsliv med utgangspunkt i allemannsretten til fri ferdsel i utmark. Dette hensynet skal balanseres mot behovet for å sikre leveområder for truede dyrearter.

Bevilgningene til friluftslivsaktiviteter har økt i 2015 og 2016, og regjeringen har kommet med Meld. St. 18 (2015–2016) om friluftsliv.

KOMMENTAR:

Det meste av økningen til friluftslivet har kommet til gjennom press fra støttepartiene (KRF og Venstre) og stortingsbehandlingen av statsbudsjettet. Ikke gjennom forslag fra regjeringen selv. Det har skjedd endringer i tildelingskriteriene for spillemidlene som styrker friluftslivet. Både at en har fått mulighet for å søke på midler til skilting og merking av stier og turveier, at hytter både i lavlandet og langs kysten kan søke om tilskudd er viktige endringer. Det å ha et turmål i sitt nærmiljø som er godt skiltet og merket, gir økt bruk og bedrer folkehelsen. (Kommentar av Norsk Friluftsliv).

LØFTE

Regjeringen vil sikre en bedre forvaltning av dagens verneområder.

Kommuner som har ønsket det har fått forvalt-

ningsmyndighet over små verneområder, noe som antas å forbedre forvaltningen av disse. I tillegg har regjeringen lansert en merkevarestrategi for nasjonalparkene, og en forsøksordning der også grunneiere er med som aktive forvaltere av nasjonalparker og verneområder.

KOMMENTAR:

Vi er skeptisk til slik lokal forvaltning av nasjonale verneområder, bl.a. fordi det kan føre til for mange dispensasjoner (slik vi for eksempel har sett gjennom lokal forvaltning av strandloven).

LØFTE

Regjeringen ville sikre utfasing av fyring med fossil olje i alle offentlige bygg innen 2018 og forby bruk av fossil olje i oppvarming i alle bygg fra 2020. Enovas støtteordning til konvertering og utfasing av oljefyr styrkes.

Dette ble gjennomført i slutten av 2016.

Kilde: Klima- og miljødepartementet.

KOMMENTAR:

Bra, men man kunne samtidig ha satset stort på solenergi. Den kan lastes ned fritt, og takarealet i Norge er stort.

LØFTE

Regjeringen vil avvikle «inngrepsfrie naturområder» (INON) som verktøy i arealpolitikken.

Regjeringen har fjernet formelle bindinger til inngrepsfrie naturområde (INON) i regelverket.

Kilde: Prop. 1 S (2014 – 2015)

KOMMENTAR:

Dette er et stort tilbakeskritt. INON-områdene inneholder ofte store naturverdier, blant annet verneverdige skog. Nå åpner man for skogsbilveibygging inn i disse siste, veiløse skogene.

LØFTE

Regjeringen vil sikre levedyktige bestander av de store rovviltartene i henhold til rovviltforliket, og søke å redusere konfliktnivået:

Rovviltforskriften ble endret sommeren 2017 etter ulvestriden. Den oppdaterte forskriften er fortsatt i tråd med rovviltforliket.

KOMMENTAR:

Denne oppdateringen av rovviltforskriften skal gjøre det enda lettere å felle ulv/rovdyr, og regjeringens mål er å holde ulvebestanden så langt nede som mulig for å unngå konflikter med beitenæringen.

LØFTE

Regjeringen vil fjerne unødvendige og særnorske forbud og påbud. Blant annet gjelder dette forbud mot vannscooter.

Vannscooterforskriften ble opphevet i mai 2017. Kommunene kan imidlertid fortsatt fastsette lokale forskrifter.

KOMMENTAR:

Frislippet av vannscooter viser en respektløshet for friluftsfolkets behov for stillhet. Det er også en sikkerhetsrisiko. En frihet til å ødelegge for andre er en uønsket form for frihet.

LØFTE

Regjeringen vil gi kommunene forvaltningsansvaret innenfor lokale verneområder.

Løftet tolkes dithen at kommunene skal overta forvaltningsansvaret for små verneområder. Regjeringen skriver selv i sin innstilling at alle berørte kommuner fikk i desember 2014 tilbud om å overta forvaltningsmyndigheten for denne type verneområder. Forvaltningsmyndigheten er nå delegert til de kommunene som har ønsket det.

Kilde: Innst. 376 L (2016-2017)

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/mer-makt-til-kommunene/id2401796/>

KOMMENTAR:

(se over)

LØFTE

Lokal medvirkning er viktig i forvaltning av naturressursene, og regjeringen vil ha forsøk med grunneierstyrt forvaltning av verneområder.

I 2017 ble det igangsatt et forsøk med såkalt partsammensatt styre av nasjonalparken Trollheimen. Forsøket innebærer at det ikke bare er politisk oppnevnte representanter som skal sitte i styret, men også grunneiere og representanter for nærings- og interesseorganisasjoner.

Kilde: <http://www.nasjonalparkstyre.no/Trollheimen/Nyhende/Moteinnkalling-og-sakspapirer-VO-mote-14032016-samt-program-for-opplaring-1403-15032016---VS-Verneomradestyret-for-Trollheimen---Moteinnkalling-og-sakspapirer-VO-mote-14032016-samt-program-for-opplaring-1403-15032016111/>

KOMMENTAR:

(se over)

LØFTE

Naturmangfoldloven skal ligge fast, men praksisen skal gjennomgå jf samarbeidsavtalen.

Firmaet Multiconsult foretok gjennomgang på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet.

Kilde: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/Rapport-om-praktisering-av-aturmangfoldloven/id2005860/>

Regjeringens forslag om endringer i naturmangfoldloven fikk ikke støtte og ble dermed ikke vedtatt. Stortinget vedtok i stedet å be regjeringen endre rovviltforskriften, slik at naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b inngår som del av hjemmelsgrunnlaget for betinget skadefelling og lisensfelling av ulv, og at naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c inngår som del av hjemmelsgrunnlaget for lisensfelling av ulv.

KOMMENTAR:

Regjeringen ville endre Naturmangfoldloven for å kunne felle flere rovdyr. Da det ikke gikk, endret de i rovviltforskriften slik at det nå skal være enda lettere å felle rovdyr enn tidligere.

LØFTE

Regjeringen vil føre en offensiv klimapolitikk og forsterke klimaforliket, jf samarbeidsavtalen.

Det er ikke sannsynlig at Norge klarer å nå utslippsmålene i klimaforliket. Foreløpige tall for 2016 viser en nedgang på 1 % av de årlige utslippene av klimagasser.

Kilde: <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/statistikker/klimagassn/aar-forelopige>.

KOMMENTAR:

Regjeringens klimapolitikk er slett ikke offensiv.

LØFTE

Regjeringen vil styrke det private skogbruket ved å selge arealer fra Statskog tilsvarende det Statskog har kjøpt de siste årene.

Statskog SF kjøpte i 2010 de såkalte Borregaardskogene fra Orkla ASA. Eiendommene ligger i dag i aksjeselskapene Statskog Glomma, Statskog Vafos og Statskog Børressen. Eiendommene er på om lag 1,1 millioner dekar. Kjøpet var starten på et omfattende arronderingssalg på 5-600.000 dekar, hvorav om lag 250.000 dekar er solgt i perioden 2011 – 2014. Ifølge Statskog er 394.373 dekar solgt per februar 2017 mens man egentlig skulle ha solgt 1,1 millioner dekar. I statsbudsjettet for 2017 skriver regjeringen at salget omfatter skogseiendommer på om lag 600.000 dekar som Statskog SF eide før 2010, og skal etter planen være gjennomført innen 2017.

Kilde: www.statskog.no.

KOMMENTAR:

Statskog bør beholde disse arealene, til glede for allmennhetens bruk.

LØFTE

Regjeringen vil legge større vekt på klimapolitiske målsettinger i forvaltningen av norske skoger.

Regjeringen har lagt til rette for økt skogproduksjon ved skogplanting, skoggjødsling og andre relevante skogskjøtseltiltak. Det har blant annet blitt gjødslet cirka 84.000 dekar i 2016, noe er et historisk høyt nivå, i tillegg til økte bevilgninger til skogvern.

Kilde: Meld. St. 6 (2016–2017).

KOMMENTAR:

Skogplanting på nye arealer truer gamle kulturlandskap og introduserer gran og andre treslag der de ikke hører hjemme, cfr. NOAs kamp mot "pøbelgran".

LØFTE

Regjeringen vil la kommunene gi utbyggings-tillatelse/konsesjon til små-, mikro- og mini-kraftverk, samt små vindmølleanlegg.

Kommunene fikk myndighet til å gi konsesjon til små vindkraftanlegg i 2015, og myndighet til å fatte vedtak om konsesjon til små vannkraftverk i juni 2017. Prop. 97 L (2016–2017).

KOMMENTAR:

Nå tas de små vassdragene som vi trodde fredet seg selv.

LØFTE

Regjeringen vil la kommunene forvalte motorisert ferdsel i utmark. (Herunder bla snøskuter)

Kommunene har forvaltet motorferdsel i utmark i mange år, så dette er ikke nødvendigvis en endring. Lovverket angående snøskuter ble endret i 2015. Kommunene har fått mulighet til selv å bestemme om det skal etableres egne løyper for snøscootere med formål om fornøyelseskjøring.

KOMMENTAR:

Nok et eksempel på at man prioriterer enkeltpersoners frihet til å ødelegge for andre.

FRISLIPP AV MARKASKOGBRUKET

Regjeringen ønsker å fjerne kravet om forhåndsgodkjenning for hogst i Marka, og fjerner på den måten NOAs og de andre markaorganisasjonenes mulighet til å redde verdifulle områder for biologisk mangfold og naturopplevelse gjennom å klage på de kommunale vedtakene. Uten søknader, ingen godkjenningsvedtak. Og uten vedtak, ingen klageadgang.

En betydelig andel av Markas verneområder er et resultat av NOAs arbeid med hogstsaker. Gjennom klager på hogsttillatelse og påvisning av områdenes verdier har ødeleggelsene blitt stanset, og i en del tilfeller snudd til verneprosesser. Stans av hogst hos en skogeier har medført at både denne og naboer med verneverdig skog har sett hva den meget rause ordningen "frivillig vern" betyr i praksis: Skattefri erstatninger for tømmeret langt ut over det som er mulig å ta ut gjennom hogst. Bibehold av eiendomsrett, jakt- og fiskerett og retten til å benytte hytter o.a. bygninger

i områdene. Og mulighet til å være med å fastsette grensene for områdene og delvis også vernereglene.

Forutsetningen har selvsagt vært at området har verneverdier – og at noen kjenner disse verdiene. Den største utfordringen i forvaltningen av Marka er at verdiene i det store og hele ikke er kjent. Det finnes ikke dekkende biologiske registreringer av skogen i Marka. Kulturminner er ikke registrert, bortsett fra stående bygninger fra før år 1900. Og opplevelsesverdiene, de som utgjør grunnlaget for en egen lov om Marka, er ikke dokumentert gjennom registreringer som skiller mellom ulike kvaliteter. Etter NOAs syn er ikke naturforvaltningen eller skogbruket bærekraftig, så lenge man ikke vet konsekvensene av virksomheten.

NOA har gjennom mer enn 20 år fremmet klager på hogstgodkjenning ut fra både naturmangfolds- og opplevelsesargumentasjon. Når det gjelder friluftsliv, må vi bare konstatere at klager på et slikt grunnlag al-

Bildene er fra områder som er reddet fra hogst og senere vernet som naturreservater: Denne skogen ved Nordre Langvann i Lillomarka skulle vært hogd. Nå er den vernet. Takket være NOAs hogstklage. Foto: NOA.

dri blir tatt til følge – friluftsliv og naturopplevelse er tema skognæringen kan se bort fra ved drift. Annerledes er det med biologisk mangfold – gjennom disse tiårene med kamp har det i alle fall blitt umulig å hogge i områder som huser truede arter – hvis noen vet om dem. Det gjør i alle fall ikke skogbruket. I alle klagesakene fra NOA er det vi som har påvist arter, som skogbrukets registrering ikke hadde fanget opp – eller villet fange opp. Bare siden desember har NOAs folk oppsøkt 26 områder vi mistenkte for å inneha større naturverdier enn det skogbruket oppga i søknadene. 4 av områdene var allerede hogd, men i de resterende fant vår folk rødlistearter i 18 områder. I 13 av disse var det truede arter og i 4 sterkt truede arter. Som skogbruket ikke visste om, og som ville blitt meid ned uten NOAs innsats.

Og som i framtiden vil bli meid ned som følge av Regjeringens forslag til regelendring: Alle hogster mindre enn 10 mål kan gjennomføres uten i det hele tatt å gi noen informasjon. Større hogster kan igangsettes 3 uker etter at det er sendt en melding til kommunen og ikke har fått noen tilbakemelding. Mens man nå må ha en positiv godkjenning av søknad før maskinene kan rulle inn, vil det bli fritt fram dersom kommunene av en eller annen grunn ikke reagerer. Hvis kommunen velger ikke å reagere på meldingen, blir det ikke fattet noe vedtak som gir grunnlag for klage. Sjakk matt for naturvernet, for hensynet til arts- mangfold og naturopplevelse. I stedet for egne regler for landets viktigste friluftslivsområde, liberaliseres reglene som om området skulle være et hvilke som helt annet industriområde for høsting av tømmerresurser.

Dette er totalt uakseptabelt, og NOA vil kjempe mot forslaget med alle midler. Vi ser at demokratiske innspill ignoreres, og at vi sakte men sikkert tvinges inn i en periode der det bare er aksjoner og bråk som kan stanse de verste naturinngrepene.

Forekomst av lappkjuke stopper hogst. Bare den er registrert i databasene. Foto: NOA.

Forekomst av huldrestry stopper hogst. Hvis den er registrert i databasene. Foto: NOA.

Store Sinnera: Funnet av storporet flammekjuka stoppet hogsten i Storflåtaflaka i 2014. Skogeieren ante ikke hvilke verdier som befant seg i området – heller ikke skogoppsynet. Foto: NOA.

Lusevasan: Denne skogen ved Lusevasan i Lillomarka skulle vært hogd. Nå er den vernet. Takket være NOAs hogstklage. Foto: NOA.

NATURGLEDE OG ØKOSORG: SKAL DE FØLSOMME REDDE VERDEN?

Glede virker samlende. Og naturgle- den er en viktig samlende kraft i na- turvernarbeidet. Samtidig opplever mange at gleden torpederes av en sorg: En personlig fortvilelse over at så mange vakre og underlige arter er truet, at villmarkene krymper, og at farlige klimaendringer er på vei. Hva gjør vi med denne økologiske sorgen - økosorgen? Skal vi la den dukke oss? Eller finnes det fruktbare depresjoner?

Ja, sier psykolog Per Espen Stok- nes. I sin bok med det lange navnet "Det vi tenker på når vi ikke tenker på global oppvarming" har et av ka- pitlene overskriften "Kjemp for din depresjon!". Vi bør ikke la økosorgen overmanne oss, sier han. Ikke løpe fra den, men besinne oss og la den mod- ne. For sorg kan foredles til kraft som får oss til å handle.

Klarer vi det? Både å beholde na- turgleden og å foredle vår økosorg?

Kan det bli dobbel kraft?

Ja, sier den norske økologen Tor- mod V. Burkey. Han har fått strålende kritikk for sin ferske bok "Ethics for a full world. Or, can animal-lovers save the world?". Burkey har en dyp kjær- lighet til andre levende vesener. Men samtidig er hans naturglede hardt prøvet. Han opplever tapet av klodens artsmangfold som en personlig tra- gedie. Det smerter ham at korallreve- nes eventyrlige skjønnhet omdannes til en undervannsrørken på grunn av høyere havtemperatur. Eller at stadig flere vakre fugler, elegante pattedyr, underlige fisker eller små øgler føres opp på "rødlistene" over truede arter. Og hvordan skal vi forholde oss til at våre nærmeste slektninger i naturen, menneskeapene, kanskje snart er bor- te? Burkey appellerer til dyreekskerne, nettopp fordi deres dyptfølte natur- glede nå lider.

Blant dem som har politisk makt er ikke følsomhet noe stort tema. Men det er et hovedtema i kunsten, og en profesjon innen psykologien. For hver enkelt av oss er det godt å leve med gode følelser, og vondt å leve med de dårlige. Å snakke om følelser er å være ærlige på hva som er viktig, og hva vi er villige til å sloss for. Så hvorfor ikke sloss for noe som er vakkert? Hvorfor ikke føle empati for andre livsformer? Hvorfor ikke innrømme at tapet av livsformer på kloden smerter oss?

I forkant av klimatoppmøtet i Pa- ris i 2015 så vi hvordan folk som bar på en uforløst fortvilelse over klima- endringene spontant dannet store massemønstringer i verdens hoved- steder. Men økosorgens kraft er fore- løpig uorganisert. Kanskje noen karis- matiske personer klare å samle den?

Så ja, la oss både dyrke naturgle- den og ta inn over oss økosorgen. For kanskje er det slik at bare den som li- der med naturen orker å redde den.

Sigmund Hågvar.
Foto: privat.

Marka må reddes nå – og DU kan bli med!

Til tross for Regjeringens anslag mot medvirkning og mot en fair behandling av Markas verdier ved hogst: Kunnskap og bevissthet om Markas verdier er den beste forsikring for å beholde dem. Derfor er ett av NOAs viktigste virkemidler å registrere og dokumentere både biologiske verdier og opplevelsesverdier.

Nå har vi fått en mulighet til å styrke dette arbeidet. Gjennom prosjektmidler intensiverer vi nå registreringen av truede arter og naturtyper i Marka. Vi har ansatt to personer på deltid for å lede arbeidet og i å kurse frivillige registranter. Vi skal fortsette å følge med på hogstmeldingene og oppsøke områder med gammelskog, men vi skal ha et enda større fokus på sammenhengende områder og klynger av områder

med store biologiske verdier, med sikte på beskyttelse gjennom vern.

DU kan være med!

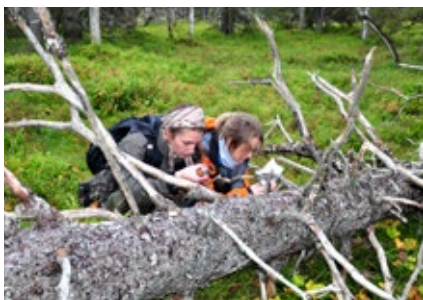
DIN INNSATS kan være avgjørende for om et verdifullt naturområde bli beskyttet eller går tapt. Å lære seg hvordan en naturlig skog ser ut er noe alle markatravere kan lære seg. Og man skal ikke kunne mye mer enn 10-20 arter for

Fra NOAs kurs i 2015. Terje Blindheim fra BIOFOKUS (t.h.) og en entusiastisk gjeng med vordende registranter. Foto: NOA.

Døde trær er fulle av liv! Det er her vi finner mange av de sjeldneste artene. Foto: NOA.

Karoline og Annie har funnet noe spennende. Foto: NOA.

å kunne avgjøre om et område bør underlegges grundigere registrering som kan redde det fra hogst.

Og det er målet: At markatravere og andre frivillige kan oppsøke områder som ser ut til å inneha verneverdi, og på bakgrunn av kursing og trening i felt foreta en vurdering av verdiene. Etter hvert som deltakerne blir gode på artskjennskap, vil dette være tilstrekkelig for å fastsette områdets verdi. Men inntil videre vil vi sende avgårde biologer eller andre meg god artskjennskap til områder med sterke indikasjoner på

høy biologisk verdi for å dokumentere verdiene

I høst vil det bli arrangert to kurs i skogøkologi og artskunnskap, begge bestående av en kurskveld inne og 3-4 dagers praktisk registrering i felt. Når deltakerne er ferdig med kursene vil de være godt i stand til å vurdere områder i Marka. NOA vil kunne sponse disse med kjøregodtgjørelse og dekning av overnattingsutgifter på Turistforeningens hytter for å hjelpe oss med å registrere i flest mulig områder.

Huldrestry: Dronningen blant urskogslav. Foto: NOA.

Vil DU være med å redde Markas naturverdier?

Ta kontakt med oda@noa.no
eller erik@noa.no for å få vite mer om kursene og påmelding.

SETT OG SAKSET
av Ingunn Lund-Vang

App for sopp

Aldri før har så mange meldt seg på kurs for å bli soppakkyndig, og behovet for informasjon om norsk sopp er så stort at det nå lanseres en egen app for sopp, skriver nrk.no. Via gratisappen «Digital soppkontroll» er kontrollører tilgjengelige fra 13. august. «– Det gis instruksjoner om hvordan folk skal ta bilde av soppen, slik at det kan gis en tilbakemelding på om det er en spiselig sopp og i så fall hvilken det er. Er det tvil, kan det bli bedt om nytt bilde, er det fremdeles tvil eller den er giftig, får man beskjed om å hive den – og resten av innholdet i soppkurven som har vært i kontakt med den, sier prosjektleder og til daglig redaktør for Sopp- og nyttevekster, Lene Johansen. Hun understreker at appen kun er et supplement, ikke en erstatning for de tradisjonelle soppkontrollene, som fremdeles bør prioriteres.»

Sakset fra nrk.no, 2.8.2017.

Dammyrdalsveien

I juni 2017 gjennomførte NOA sin første aksjon på mange år. Etter flere klagerunder, og før Sivilombudsmannen hadde avgjort sitt syn på saken, startet arbeidet med Dammyrdalsveien i NRodmarka opp. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, som den eneste markaorgansasjonen, stilte seg fysisk i veien for byggingen, støttet av mange frivillige. Blant annet polfarer Liv Arnesen som uttalte:

“Vi kjemper for MARKALOVEN! Vi stoppet maskinene i dag. Oppfordrer alle som elsker skiturene langs Gråseterveien og opp Dammyrdalen eller til Heggelivann å kjempe for Markaloven og mot Skammens vei nord for Vidvangen. Disse veien blir brøytet og skiløypene forsvinner. Veien er unødvendig og har ikke noe med skogbruk å gjøre.”

Les mer om aksjonen og utviklingen av saken på: <https://naturvernforbundet.no/naturvern/stanset-bygging-av-omstridt-skogsbilvei-article37000-149.html>

Foto: NOA.

Dikt

Sigmund Hågvar

LENGSEL

Noe natur skal være avsides,
langt vekk fra alt.
Ekte natur,
der bare regn og sol trengs
for at alt skal være i orden.

Fri natur,
der du selv kanskje blir fri.
Stor natur,
der du selv blir liten,
men hvor problemene krymper sammen med deg.
Og du går. Vandrer langt.
I en rest av det som en gang var verden.

Taper vi de siste villmarker,
er bare lengselen tilbake.

JENS GRAM OG BREDO BERNTSEN 80 ÅR

1937 var en god årgang. Da ble nemlig to av NOAs nestorer født. I år fyller de 80 og er fremdeles like opptatt av grønne verdier. Begge har vært formenn i NOA, og begge er æresmedlemmer. Vi snakker om Jens Gram og Bredo Berntsen.

Jens Gram. Foto: Anne Marie Huste.

Da NOA fylte 100 år i 2014, ble begge behørig intervjuet i jubileumboka "Naturglede og kamp i hundre år". De to har preget NOAs arbeid gjennom mange år og i turbulente tider med krevende saker. I bunnen har begge en solid forankring i naturglede og et gjennomtenkt verdigrunnlag. Jens er blant annet kjent for å ha konstruert "den grønne stigen", der målet er å heve alle saker høyest opp mot et økofilosofisk trinn. Det betyr å tenke økologisk og langsiktig, og å ha et klart verdigrunnlag å strebe mot. En slik mental referanse var til hjelp for eksempel i nærkamp med skogeierinteresser i Marka: Det er NOAs plikt å være uenig med Løvenskjold, og å holde natur- og friluftsinnteressene høyt. Det kan bety konfrontasjon, men på saklig grunnlag og i forståelse med grunneiers rolle og interesser. Jens

sin evne til å rotfeste sakene i et klart verdigrunnlag og en rolleforståelse har gitt NOA utholdenhet.

Bredo blir ofte betegnet som "naturvernets hukkommelse", med en enestående oversikt over de lange linjene. Som statsviter og universitetsbibliotekar har han evnen til å se det politiske spillet og de kreftene som gjør at saker vinnes eller tapes. Utstyrt med en kreativ rastløshet og en brennende lyst til å forsvare naturens mange verdier, har han produsert en rekke bøker, blant annet klassikeren "Grønne linjer", om naturvernets historie. Bredo har ført NOA gjennom mange brottsjøer, ikke bare i lokal sammenheng, men også da NOA het "Østlandske naturvernforening" og hadde ansvar for blant annet Vassfarsaken.

Begge nestorene har vist seg som skarpe analytikere og utholdende frontkjempere for de verdiene NOA står for. Ikke å forglemme: De har begge et vennlig sinn med en god porsjon humor! Det betyr mange venner - og har de noen fiender måtte det være på et innmari saklig verdigrunnlag.

Måtte de begge fortsette å bidra med å redde grønne verdier inn i fremtiden. Måtte de inspirere oss andre ennå i mange år. Hurra for jublantene!

Bredo Berntsen. Foto: NOA.

SETT OG SAKSET
av Ingunn Lund-Vang

Natur, klima og miljø viktig for helsen vår

For dem som bor i by er det viktig med tilgang på grønne områder i det urbane nærmiljøet. Siden en stadig større del av verdens befolkning bor i byer og tettsteder, er det viktig å bevare og utvikle parker og grønne områder i folks nærmiljø. Byens grønne områder er et filter mot forurensning fra skadelig svevestøv og gasser og demper støy. Grønne lunger og parker kan også fremme både fysisk aktivitet og redusere psykiske plager. I en verden der livsstilssykdommer og psykiske plager er et stadig økende folkehelseproblem, er det viktig å bevare og utvikle slike lommer i folks nærmiljø.

Fra Klima- og miljødepartementet

REKVIEM FOR EN ROGN

Når jeg går seterveien fra den lille elvesletta ved Krokhølen, og opp til mine «heimfjell», har jeg i noen tiår nå stoppet opp ved et rognetre. Så vakkert med de særegne bladene som holder seg lysgrønne langt ut over sommeren, og ikke minst røde bærene senhøstes, de årene forholdene var gunstige nok. Men mest av alt – det at det vokste en så svær rogn her opp på 800 meters høyde. Eneste rogn blant høye grantrær, frodige bjerker og en annen furu.

Ingen vet hvor haren hopper, ei heller hvor fuglen skvetter. Rognebæret er fuglemat, og frøet må for en hundre år siden ha dalt ned, godt emballert i god gjødsel som startkapital. Og det på en flekk med god jord, fordi rognrøttene skal nå dypt, for at treet skal bli sterkt og nå høyt. Der kan frøet ha ligget i flere år og først spiret under optimale forhold – godt dekket for vinden, passelig med vann, sol og skygge i barndommen.

Først nå i rognetreets alderdom har de små granene som ga beskyttelse, vokst seg så store og tette at de infiltrerer grenene og hindrer næringstilgangen. Og det er ingen artsfrender

Peter Wohlleben: Trærnes hemmelige liv. Cappelen Damm, Oslo 2016. Orig. utgave München 2016.

KreativStrek/Sundhell

Stubbesitter

i nærheten som kan overføre næring gjennom rotsystemet. (Jo da, jeg har lest min Wohlleben.) Kanskje vi en dag blir innforstått med at trær kan ha en viss hjernefunksjon nede i røttene og en viss empati slektninger i mellom?

I fjor kom de karakteristiske bladene bare på en kvist høyt opp – en stengel med seks til åtte ovale småblader parvis. I år var hun død, iallfall døende. Barken var nå flekket av rundt hele stammen. Mose og stry tok overhånd. Jeg bøyd hodet, og felte faktisk en tåre, for et enestående vesen. Treet vil nok stå livløst i mange år ennå, til maur og mose, sne og vind får gjort sitt.

Leika, min trofaste firbente følgesvenn, levde i nuet og snuste rundt. Og livet går videre som man sier når man kommer ut fra mottagelsen.

Vi høres av.

BOKOMTALE: SYKKELTURER I OSLOMARKA

Boken for alle som har lyst til å utforske marka fra sykkel. Med hele 55 turforslag, fra forskjellige områder og med kart og grundig veibeskrivelse, kan selv en nybegynner i Osloomarka finne frem. Detaljerte turruter i Osloomarkas ni hovedområder (Kjekstadmarka, Vestmarka, Bærumsmarka, Krokskogen, Nordmarka, Romeriksåsen, Lillomarka, Østmarka, Sørmarka). Forfatterens begeistring for Osloomarka skinner igjennom på hver side i boka: «Osloomarka – dette eventyret av et naturområde – er et fantastisk landskap å ferdes i. Dype skoger, blinkende vann, myke åser, vakre setervoller og koselige markastuer er bare noe av det du kan oppleve – rett utenfor hovedstaden.»

Kulturminner og kongevei, helleristninger og middelaldergårder, informasjon om naturreservat og kort

historie om markaplasser; boken har korte beskrivelser av mye interessant som marka har å by på, og som du kan oppleve underveis. Boken har også nyttig informasjon for deg som har lyst til å sykle på lengre turer fra hytte til hytte eller telte underveis. Lite og hendig format som ikke tynger ned tursekken.

Forfattere: Olav Harlem, Erik Unneberg og Eivind Molde. www.cappelendamm.no

LOKALLAG I NOA

Send rettelsel til noa@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I ASKER

Kontaktperson: Jan Häusler, 982 99 667, asker@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Kontaktperson: Anne Gøril Aas, Postboks 252, 1319 Bekkestua, 909 21 780
baerum@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I FET

Kontaktperson: May Oldervik, 997 41 483, fet@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I GORUDDALEN

Kontaktperson: Helen Svensson, 917 64 902, goruddalen@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I LØRENSKOG

Kontaktperson: Per Flatberg, 905 15 046, p.flatberg@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NANNESTAD/GJERDRUM

Kontaktperson: Kåre Hombles, 926 96 375, k.hombles@online.no

NATURVERNFORBUNDET I NES

Kontaktperson: Karin Leonhardsen, 977 38 121, nes@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET PÅ NESODDEN

Kontaktperson: Peter Schjøberg, 908 46 613, peterschjo@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NITTEDAL

Kontaktperson: Hiltrud Hemmersbach, 67 07 95 44, naturvernnittedal@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I OPPEGÅRD

Kontaktperson: Mariella Memo, marimemo@online.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO NORD

Kontaktperson: Åke Hartmann, Ullevålsveien 52, 0454 Oslo, 901 01 415,
ake.hartmann@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I OSLO SØR

Kontaktperson: Ingvild Melvær Hanssen, 990 04 232, oslosor@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO VEST

Kontaktperson: Jon Gudbrand Fliflet, 900 43 521, oslovest@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO ØST

Kontaktperson: Pernille Hansen, 997 74 337, osloost@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I SKEDSMO

Kontaktperson: Birgitta Prøis, 977 17 485, birgitta@flangset.net

NATURVERNFORBUNDET I SKI

Kontaktperson: Stein Kr. Martinsen, 930 81 173, gaupestein@online.no

NATURVERNFORBUNDET I VESTBY

Kontaktperson: Kristian Vahl Østbye, Ugleveien 15, 1555 Son, 971 74 728,
kristian.ostbye@bym.oslo.kommune.no

NATURVERNFORBUNDET I ÅS

Kontaktperson: Lea Kristine Myklebust, 936 50 166, naturvern@nmbu.no

NATURVERNSTUDENTENE NMBU (Ås)

Kontaktperson: Amalie Rosslund Christiansen, 974 83 922, naturvern@nmbu.no

NATURVERNSTUDENTENE OSLO

Kontaktperson: Kari Elise Fredriksen, 480 99 782, kariief89@gmail.com

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

FROGN Kontaktperson: Sylvi Ofstad, 954 63 522, s-ofstad@online.no

SØRUM Kontaktperson: Helge Njaa, 905 00 728, helge.njaa@goodtech.no

ENEBAKK Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

AURSKOG-HØLAND Kontaktperson: Yvonne Ødegaard, 477 12 456, yvonneodegaard@gmail.com

SETT OG SAKSET av Ingunn Lund-Vang

Ulvevalper i Østmarka

I Østmarka har det nye ulveparet, som fant sammen i vinter, fått valper i vår. Den nye hannen er ektefødt Trysling fra Slettås-reviret, født i Trysil i Hedmark i 2015 viser DNA-tester som Rovdata har gjort. DNA-analysene viser også at både tisper og den nye hannen i Østmarka-reviret er etterkommere av Galvenhannen, en finskrossisk immigrant. Spredning av Galvenhannens gener til nye generasjoner bidrar til å redusere innavlsgraden i den skandinaviske ulvebestanden, som er sterkt preget av innavl på grunn av for få individer.

Kilde: Rovdata.

Nye blomsterenger i hovedstaden

Bymiljøetaten og Naturhistorisk museum setter nå i stand flere av byens gamle blomsterenger. Blant annet forvandles nå arealet til en midlertidig barnehage på Tøyen til blomstereng. Her gjenskapes naturlig engvegetasjon. Prosjektet er et samarbeid mellom Naturhistorisk museum (UiO) og Bymiljøetaten ved Oslo kommune. Blomsterengen vil bli slått med ljå eller slåmaskin.

Kilde: Naturhistorisk museum.

Nå kan du bestille Markakalenderen 2018. Ved å kjøpe Markakalenderen får du 12 flotte markabilder og 12 turforslag i eventyrskog. Her kan du oppdage nye områder i Marka og bli oppmerksom på de biologiske mangfoldet marka skjuler. Kalenderen dekker alle Markas områder, du kan oppdage eventyret i nye og gamle områder, finne naturroen, mulighetene og magien. Ønsker du å dele hele marka med familie, venner eller kolleger er dette julegavetips til deg som er tidlig ute. Ved kjøp av kalenderen bidrar du til NOAs arbeid til å ta vare på vårt grønne Oslo, spre naturkunnskap og naturglede.

MARKAKALENDER 2018

169,- /stk.

Porto og ekspedisjonsgebyr kommer i tillegg.

Rabatt ved kjøp av mer enn én kalender. Priser:

1 eks. kr 169,-
2–5 eks. kr 159,-/stk.
6–10 eks. kr 149,-/stk.
11–20 eks. kr 129,-/stk.
Be om pris ved bestilling av mer enn 20 eks.

Markakalenderen utgis av NOA. Kalenderen måler 21cm bredde og 29cm høyde.

BESTILL I DAG: Klipp ut kupongen, send bestilling til noa@noa.no eller ring NOA på 22 38 35 20. Kalenderen er klar for utsendelse i begynnelsen av november. Kommer du innom Vøienvolden i kontorets åpningstid slipper du porto og gebyr.

Jeg bestiller herved ..... eksemplar/er av NOAs Markakalender 2018.

Kalenderen koster **169,-/stk.**, porto og ekspedisjon kommer i tillegg.

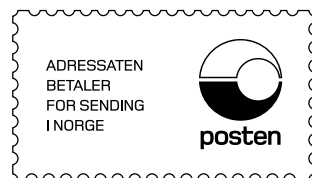
DET GIS RABATT VED KJØP AV MER ENN EN KALENDER – SE PRISER*

.....
Navn

.....
Adresse

.....
Postnummer og sted

*PRISER: 169,-/stk. • 2–5 eks. 159,-/stk. • 6–10 eks. 149,-/stk. • 11–20 eks. 129,-/stk.
Be om pris ved bestilling av mer enn 20 eks.

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo